

ENSENYAMENT DE LA LLENGUA ANGLESA ORAL A CICLE SUPERIOR D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Inmaculada Clarens Blanco

Dep. Didàctica de la Llengua i la Literatura, Universitat de Barcelona

iclarens@ub.edu

Resum:

La llengua anglesa s'enseny de manera oral a Educació Infantil i a Cicle Inicial. A mesura que els alumnes creixen, es tendeix més a l'ensenyament escrit i costa trobar materials per a poder treballar la llengua anglesa de manera oral. La meua investigació se centra en una proposta didàctica per a treballar la llengua anglesa de manera oral a Cicle Superior d'Educació Primària. En aquest escrit, es recull la justificació de la investigació, els objectius que es pretenen aconseguir, com s'ha dut a terme la investigació, els mètodes de recollida de dades que s'han fet servir, un breu resum de les propostes didàctiques, els resultats que s'estan obtenint i la projecció de futur que pot tenir aquesta proposta didàctica.

Paraules clau: Anglès oral, Cicle Superior, Investigació-acció, Proposta didàctica

Resumen:

La lengua inglesa se enseña de manera oral en Educación Infantil y en Ciclo Inicial. A medida que los alumnos crecen, se tiende más a la enseñanza escrita y cuesta encontrar materiales para poder trabajar la lengua inglesa de manera oral. Mi investigación se centra en una propuesta didáctica para trabajar la lengua inglesa de manera oral en Ciclo Superior de Educación Primaria. En este escrito, se recoge la justificación de la investigación, los objetivos que se pretenden conseguir, como se ha llevado a cabo dicha investigación, qué métodos de recogida de datos se han usado, un breve resumen de las propuestas didácticas, qué resultados se están obteniendo y qué proyección de futuro puede tener esta propuesta didáctica.

Palabras clave: Inglés oral, Ciclo Superior, Investigación-acción, Propuesta didáctica

Abstract:

The English language is taught orally in pre-school education and in initial cycle. As students grow, it is stretched more to the written education and it is difficult to find materials to be able to work the English language of an oral way. My research focuses on a didactic proposal to work English oral language in upper primary education cycle. This writing, includes the justification of the research, the objectives that are intended to achieve, how the investigation has been conducted, what data collection methods have been used, a brief summary of the didactic proposals, what results are being obtained and what future projection can have this didactic proposal.

Keywords: Oral English, Upper cycle, Action research, Didactic proposal

1. JUSTIFICACIÓ / INTRODUCCIÓ

La meua experiència personal és la que m'ha dut a plantejar-me aquesta proposta didàctica i la seva investigació a l'aula. Vaig estudiar anglès molts anys però, tot i que sabia tota la gramàtica, era incapaç de comunicar-me oralment en aquesta llengua. Com a mestra especialista en llengua anglesa, em vaig adonar que els alumnes no aprenien a comunicar-se oralment en aquesta llengua i que la metodologia emprada a les escoles, fos o no mitjançant els llibres de text, no facilitava la comprensió i l'expressió orals. Després d'anys d'experiència com a docent, tant a Catalunya -ensenyant llengua anglesa com a llengua estrangera- com a Estats Units -ensenyant llengua espanyola com a segona llengua- em vaig plantejar desenvolupar una proposta didàctica en què s'afavorissin i es desenvolupessin les competències orals en llengua anglesa.

L'última reforma educativa, basada en les competències bàsiques, proposa que l'ensenyament de la llengua anglesa comenci a P5. Com indica el DOGC (2007:21832): «L'objectiu central de l'educació és preparar l'alumnat de Catalunya perquè sigui capaç de desenvolupar-se com a persona i de comunicar-se, i així pugui afrontar els reptes de la societat plural, multilingüe i multicultural del segle XXI.» Referent a les llengües estrangeres, «les nenes i els nens, en acabar l'etapa [...] han de conèixer una o dues llengües estrangeres per tal d'esdevenir usuaris i aprenents capaços de comunicar-se i accedir al coneixement en un entorn plurilingüe i pluricultural.» Dins de la dimensió comunicativa de la primera llengua estrangera, s'hi inclouen els següents apartats: parlar i conversar; escoltar i comprendre; llegir i comprendre; escriure; coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge. És fàcil trobar materials al mercat per afavorir les dimensions orals per a l'etapa d'Educació Infantil i de Cicle Inicial, però no en etapes posteriors, Cicle Mitjà i Cicle Superior, en què s'afavoreixen les dimensions escrites.

La llengua s'aprèn:

- Fent-la servir: En néixer, la llengua materna s'aprèn oralment. El nadó està en contacte amb la llengua (comprensió oral) i, més tard, pot expressar-se en aquesta. La comprensió i l'expressió escrites són posteriors. És per això que la proposta didàctica recull activitats lúdiques i motivadores en les quals els alumnes es trobaran immersos fònicament en llengua anglesa durant les sessions dedicades a aquesta llengua.
- Amb interlocutors habituals: Els alumnes hauran de parlar entre ells i amb el professor en llengua anglesa.
- En contextos significatius: Els alumnes hauran de *fer alguna cosa* amb la llengua anglesa per assolir diverses fites.

2. OBJECTIUS

Els objectius de la investigació són tres:

1. Demostrar que es pot treballar la llengua anglesa de manera oral al Cicle Superior d'Educació Primària.
2. Crear contextos significatius dins l'aula és possible.
3. Potenciar un canvi en l'ensenyament actual.

El primer objectiu que es pretén aconseguir a través de tasques orals concretes que, una vegada realitzades, acaben formant part d'un projecte anual. Les tasques i els projectes són un bon mètode d'ensenyament perquè involucren els alumnes a comprendre, manipular, produir i interactuar en llengua anglesa, centrant-se en el seu significat, no en la seva forma. Són flexibles i variades: permeten diferents agrupacions de l'alumnat; treballen els continguts que estimem oportuns; i permeten atendre la diversitat. Tanmateix, l'ensenyament-aprenentatge d'una llengua estrangera a través de la comprensió i expressió orals, ajuda a millorar la pronunciació en aquesta llengua i facilita notablement la seva adquisició.

En l'actualitat, hi ha nombroses propostes i experiències que aposten per l'AICLE (Aprenentatge Integrat de Continguts en Llengües Estrangeres). El problema és que els centres no sempre disposen del personal suficient o de les infraestructures necessàries per dur-les a terme. Amb aquesta proposta, tal com s'indica en el segon objectiu, es pretén demostrar que és possible crear contextos significatius dins a les hores dedicades setmanalment a l'aprenentatge de la llengua estrangera.

La tendència actual és la de potenciar la llengua oral en llengua estrangera. No obstant això, tal com he dit anteriorment, és fàcil de trobar propostes en edats primerenques, però no en les últimes etapes d'Educació Primària. El tercer objectiu pretén demostrar que és possible dur a terme una proposta oral al Cicle Superior amb la distribució actual dels horaris i amb pocs recursos, tant humans com materials.

3. MATERIAL I MÈTODES

Per poder dur a terme la investigació, he fet servir la proposta didàctica desenvolupada en el meu projecte de tesi (Clarens, 2002) i els materials que s'hi recullen: imatges, objectes quotidians, còpies i ús de recursos audiovisuals, entre d'altres. La idea va ser extreta d'un llibre de jocs d'aventura pensats per a l'àrea d'Educació física (Pinos, 2001) i en vaig adaptar dos dels que proposava per a treballar la llengua anglesa de manera oral dins l'aula.

El mètode emprat en la investigació és el d'investigació-acció. Aquesta es duu a terme dins d'una situació real, els seus objectius es defineixen a partir d'una situació global concreta que ofereix alguna problemàtica i es busquen solucions reals a aquest problema. L'investigador treballa dins d'un context real i és ell mateix el que realitza la investigació. El procés es realitza a petita escala.

En aquest cas, és una concepció de professional, busca afavorir canvis en la professió, és a dir, complementar la investigació i l'acció amb el propòsit de millorar la situació actual.

Els instruments de recollida de dades han estat els següents:

- Tests: S'han fet tests d'inici i de sortida que han consistit en la gravació dels alumnes de cinquè i sisè de primària al mes d'octubre i al mes de juny del mateix curs acadèmic, 2011-2012. En grups, tenien cinc minuts per preparar una presentació oral sobre un dibuix que recull part dels aspectes treballats amb els jocs proposats. Després de la preparació, cada grup sortia a la pissarra i deia tot el que podia sobre el dibuix, mentre jo els gravava.
- Dietari: Al llarg del curs acadèmic, he escrit un dietari sobre cada sessió duta a terme que consta de tres apartats: 1. Veure si he fet el previst. 2. Incidències tant positives com negatives. 3. Narració subjectiva: com m'he sentit.
- Qüestionaris als alumnes: A final de curs, van respondre, anònimament, un qüestionari amb preguntes tancades i preguntes obertes sobre com s'havien sentit amb el joc, si els havia agradat, què canviarien, etc.
- Gravacions: Al llarg del curs, els vaig gravar en diverses ocasions realitzant diferents tipus d'activitats per a tenir altres evidències.

4. RESULTATS

Actualment estic acabant d'analitzar les dades recollides per a poder triangular la informació.

He analitzat el dietari extraient la informació de cadascun dels tres apartats i comparant-la entre classes d'un mateix nivell i entre ambdós cursos, cinquè i sisè. Pel que he analitzat fins ara: la majoria de vegades s'ha fet el previst; les incidències negatives estan relacionades amb el mal comportament; les incidències positives fan referència a actes de bona companyonia i a comentaris positius vers els jocs; i jo, com a mestra, m'he sentit molt còmoda amb aquesta experiència, ens hem divertit tant ells com jo i he pogut atendre la diversitat d'una manera natural.

He fet el buidatge dels qüestionaris. Pràcticament tots els alumnes prefereixen la sessió en la qual fem el joc, vers les sessions dedicades al llibre. Un alt percentatge manifesta que ha après força amb el joc i que els ha agradat treballar en grups. Molts alumnes no s'han sentit còmodes amb les nombroses presentacions orals perquè tenen vergonya, però reconeixen que són necessàries. La gran majoria no canviaria res dels jocs perquè són divertits i els agrada la majoria d'activitats proposades.

Les gravacions dels tests d'inici i sortida les estic analitzant tenint en compte les següents dimensions de la llengua oral: fluïdesa, pronunciació, reparació, estratègies d'interacció, creativitat, complexitat sintàctica i lèxica, i llenguatge corporal. Comparo les diferències d'un mateix grup en la gravació d'octubre i de juny, així com el conjunt de grups, nivells i cursos.

5. PROPOSTES DIDÀCTIQUES

Les propostes didàctiques són dues: una per a cinquè i una per a sisè. Es tracta de dos jocs en què s'intenta desenvolupar totes les dimensions comunicatives orals i el que aquestes representen d'una manera lúdica, natural i atenent la diversitat. Els alumnes de Cicle Superior tenen tres sessions setmanals de llengua anglesa. En dues, fem servir un llibre de text; l'altra, la dediquem a desenvolupar els jocs.

A cinquè, els alumnes fan un joc anomenat *Agents' game*. Durant aquesta sessió setmanal, els nens i les nenes són agents especials. Hi ha un doctor, *Dr. Bad*, que és dolent i es dedica a fabricar monstres; n'hi ha un altre, *Dr. Molecule*, que ha trobat una poció màgica per convertir els monstres en bons. El *Dr. Bad* ha segrestat el *Dr. Molecule*. Els alumnes han d'anar superant missions per aconseguir peces d'un trencaclosques que els portarà a resoldre el gran enigma: on està segrestat el *Dr. Molecule*, alliberar-lo i trobar, per tant, la poció màgica. A cada missió es treballen conceptes nous adequats al seu nivell, que fomenten la comprensió i l'expressió orals.

A sisè, el joc s'anomena *The castle adventure*. És un joc de taula, tipus joc de l'oca, en què els alumnes van fent proves que els permeten avançar o retrocedir per arribar al final del recorregut: el castell de l'ogre que amaga un tresor. L'objectiu d'aquest joc no és treballar nous conceptes, tot i que apareix nou vocabulari, sinó assimilar els ja adquirits, desenvolupar l'atenció i acabar de perdre la vergonya a parlar en públic. Es segueixen reforçant la comprensió i l'expressió orals.

6. CONCLUSIONS / FUTURES INVESTIGACIONS

Tot i no haver acabat d'analitzar totes les dades i de no haver triangulat la informació, puc avançar que els resultats analitzats fins ara són molt positius i, podria afirmar, que la proposta didàctica proposada funciona. A més a més, remarcar que els resultats obtinguts en les proves de competències bàsiques proposades pel Departament d'Ensenyament per a alumnes de sisè pel curs acadèmic 2011- 2012 en referència a les competències orals han estat molt satisfactoris per al nostre centre.

En un futur, m'agradaria poder donar a conèixer aquestes propostes didàctiques ja que milloren la competència comunicativa en llengua anglesa; són divertides i motivadores; s'adapten a la diversitat, tant d'alumnes amb problemes d'aprenentatge com d'alumnes que presenten altes capacitats; els recursos materials tenen un baix pressupost; i no són necessaris més recursos humans dels que ja disposen les escoles actualment.

A més, m'agradaria poder dissenyar més activitats d'aquest tipus per a Cicle Mitjà d'Educació Primària. Ja he fet un projecte sobre animals invertebrats per a quart a través de conjurs màgics i els resultats també han estat molt satisfactoris.

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

CLARENS, I. (2002): *La enseñanza de la lengua inglesa oral en educación primaria*. Projecte de tesi inèdit. Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura, Universitat de Barcelona, Barcelona.

DOCG NÚM.4915 (2007): «Decret 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària». [Document disponible a: http://edums.gencat.cat/files/46-730-ARXIU/curriculum_educacio_primaria.pdf].

PINOS, M. (2001): *Juegos de aventura*. Ed. Paidotribo.